

L'HOME POPULAR

L'Angel Guimerà ha sigut l'home representatiu de Catalunya, perquè es trobaven fosos en el seu esperit i en la seva intel·ligència, el patriota conscient i el poeta de pomposa fantasia: En Guimerà era l'expressió vibrant de l'ànima de la nostra terra. Ningú com ell ha representat tan brillantment aquest ample sentit de llibertat, d'amor i de justícia que ens caracteritza, i ningú com ell ha donat amb les seves obres una idea tan clara i perfecta de la nostra idiosincràcia racial.

Entre els homes del vuitcents, que,—malgrat ço que, sens dubte per ignorància, digui algú pedant de les darreres promocions literàries—van treballar ardidament per a descobrir-nos les nuvolositats històriques medievals donant pas a la renaixença, En Guimerà sobressurt com a figura d'extraordinari relleu, amb la particularitat a favor d'ell de que en tant els seus antecessors i coetanis treballaven reclosos en les seves cambres d'estudi, En Guimerà actuava a la plaça pública, en mig de les multituds que l'estimaven i li agraïen el seu sacrifici realitzat amb la senzillesa d'un apòstol.

Els poetes jovejans d'ara, diuen per boca d'un dels seus capdavanters, *que donaran a conèixer els clàssics medievals «per a reparar oblits del vuitcents, el que fa que la renaixença actual, sembli, en el seu comens segur, la primera.»* No hi ha dret a ignorar o a no volguer recordar que sense els Milà i Fontanals, els Marian Aguiló, els Rubió i Ors, els Bofarull, els Pelai

Bris, els Bulbena, els Camboliu i tants i tants altres com podriem citar—no deixant mai en oblit a Guimerà que'ls resumeix tots,—no seria avui possible la reedició del text dels principals humanistes catalans de l'edat mitja; perquè a Jaume I, a Ausias Marc, a Llull, a Muntaner, a Eximeniç, a Tommic, a Roig, a Bernat Metge, a Martorell, a Desclot, a la major part, en fi, d'escriptors del XIII al XVII, els coneixem gràcies als sacrificis d'aquells erudits catalans, i a la guia segura que ens donà En Guimerà amb els seus admirables discursos, que junt amb les seves obres de teatre constitueixen l'altíssim pedestal de la seva gloria i la raó de la seva popularitat sostinguda sense defalliment durant quaranta anys consecutius.

En Guimerà és la figura més sobressortint del veritable, de l'únic renaixement, perquè sapigué condensar i transformar en obra popular, tota la tasca erudita dels seus antecessors, i sobre tot, perquè Déu el dotà d'un coneixement exacte del cor humà, d'una fantasia exhuberant, i d'un verb brillant i contundent que sedueix i captiva.

Per aquesta raó, l'obra del nostre poeta podrà ésser discutida per la crítica de cenacle i d'acadèmia, pels artífex de laboratori, pels que analitzen i depuren, però no ho serà mai pel poble que s'enlluerna davant de les imatges d'una retòrica pomposa i s'emociona i vibra al xoc de les passions.

Guimerà no treballava per a un estol

d'escullits que viuen als núvols; ell pensava en el poble i per al poble escrivia, trobant en el teatre el lloc més escaient per a donar franca expansió al seu temperament i a la seva consciència.

El teatre és el tornaveu més segur per a que el cant del poeta arribi a les multituds i en el teatre es feu escoltar Guimerà primer a casa nostra; després pel reste de la península i més tart pel món enter. El fet d'haver sigut traduït a diversos idiomes, és una prova eloqüent del contingut d'humanitat que's troba en l'obra escènica del nostre poeta, i una demostració palesa de que l'ideal de llibertat i redempció, d'amor i de justícia que ell perseguia, no és patrimoni d'una raça ni d'una casta: tots els homes l'entenen i l'estimen.

En Guimerà era un escriptor que seguia sempre la ratlla dreturera; un poeta clar, precís, que dibuixava les seves figures amb trets fermes i sense eufemismes. Per xò les seves obres se'ns mostren orfes de símbols i de ridícules filosofies; fins les creades per la seva imaginació exaltada tenen el caient d'una realitat palpable. Per a compondre un drama no necessitava inventar o copiar caràcters complicats ni arguments de trama embolicada; pot dir-se que en la majoria de les seves obres hi juguen papeu els mateixos personatges i que totes tenen la mateixa mèdula. En tenia prou amb fer topar violentment amors i odis,

anhels i esperances, per a enardir a les multituds que l'escoltaven.

Es innegable que a les obres dels seus darrers temps els hi manca l'equilibri estructural d'una *Maria Rosa*, d'un *Mar i Cel* o d'una *Terra baixa*; però com que serveixen les qualitats fonamentals del poeta, com que estan il·luminades pel llampagueix d'un lèxic vibrant, viu, enèrgic, esculptural, podríem dir, davant d'elles els espectadors queden meravellats i els defectes s'esfumen.

El verb d'En Guimerà es únic, en la nostra literatura; ningú l'ha igualat, ningú l'ha pogut imitar, i es de creure que la pols dels anys no aconseguirà esborrar aquells endecasílabs calents i vibrants de *Gala Placidia*, de *Mar i Cel*, de *Jesús de Nazareth*, de *Rei i Monjo*, de *Judith* i de *Anima morta* que seguiran pregonant eternament la glòria del poeta més estimat, i respectat de la Catalunya del renaixement.

El trist és que malgrat els escarafalls de la joventut actual, En Guimerà, en morir, no hagi deixat hereu que'l substitueixi en la seva total representació i significació. Trobarem altre dramaturg de volada; més difícil ens serà descobrir un poeta a qui el poble pugui escoltar; potser podríem assenyalar un patriota representatiu..., però el dramaturg, el poeta i el patriota encarnats en un sol home, això sí que no ho trobarem per dissort de Catalunya que plora enyoradissa a l'ídol que ha perdut.

PERE CAVALLÉ

